

ТРИХІНЕЛЬОЗ ТА ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З НИМ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

О.П. ЛИТВИНЕНКО, здобувач*

Досліджено епізоотичну ситуацію з трихінельозу на території України протягом 1990-2005 рр. Вивчено заходи запобігання цього захворювання.

Трихінельоз, осередки, заходи, джерело, територія.

Трихінельоз – це хвороба, яка належить до давніх гельмінтозів тварин та людей [1]. За загальноприйнятою гіпотезою, найбільша кількість паразитів походить від вільноживучих форм, тому не виключено, що трихінели разом з м'ясоїдними пройшли шлях еволюції [1, 2]. Хижі м'ясоїдні, вживаючи уражене трихінелами м'ясо, і в процесі відбору набули видовий та віковий імунітет до трихінел [3]. Одночасно, у синантропних тварин і людей, які майже не вживають м'ясо, інвазоване личинками трихінел, стійкого імунітету немає [2, 3].

Перші повідомлення про виявлення трихінельозу на території України серед щурів і котів датовані 1876 р. Однак це питання донині залишається актуальним для фахівців ветеринарної медицини, оскільки збудник трихінельозу постійно реєструється серед диких, синантропних і свійських тварин. Тому головними і пріоритетними напрямками в поліпшенні епізоотологічної ситуації на території України є вивчення причин виникнення, шляхів передачі та впровадження у практику нових ефективніших методів діагностики і заходів профілактики цього захворювання.

Мета наших досліджень полягала у вивченні епізоотологічної ситуації з трихінельозу на території України та заходів для її поліпшення.

Матеріали і методи досліджень. Для досліджу використали матеріали епізоотичних розслідувань (актів та комплексних планів ліквідації осередків трихінельозних вогнищ), статистичні дані Державного департаменту

ветеринарної медицини, Міністерства аграрної політики України та Центральної державної лабораторії ветеринарної медицини за 1990 – 2005 рр. Проведено їх аналіз та узагальнення.

Результати досліджень. Аналіз динаміки виявлених на території України у 1990-2005 рр. туш, уражених личинками трихінел, показав, що їх кількість протягом досліджуваного періоду значно змінювалась (рис.1). Так, найбільше уражених личинками трихінел туш виявлено у 1991, 1996 і 1997 рр., відповідно 165, 166 і 421, в інші роки зареєстровано менше випадків (від 67 до 140), а у 2000 – 2005 рр. лише 2 – 3.

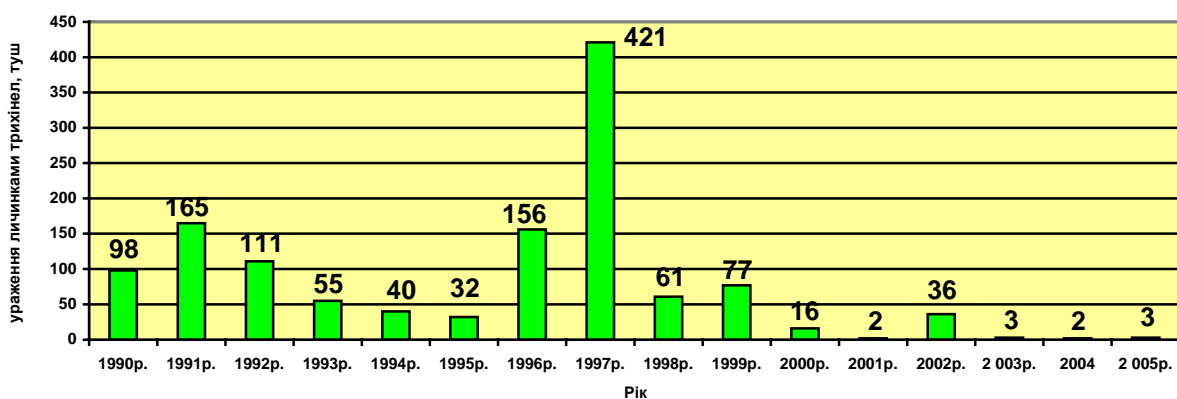

Рис. 1. Динаміка виявлення туш свиней, уражених личинками трихінел на території України за 1990-2005 рр.

Це можна пояснити впровадженням Плану заходів щодо боротьби з трихінельозом тварин в Україні на 2003-2010 рр., затвердженого наказом Державного департаменту ветеринарної медицини від 10.09.2003 р. №54, який включає в себе організаційні, загально профілактичні, заходи щодо оздоровлення господарств та основні напрями наукових досліджень з трихінельозу тварин. Програма моніторингових досліджень на трихінельоз в Україні на 2005-2006 рр., яка відповідно до вимог Міжнародного епізоотичного бюро (ст. 2.2.9, 5 видання 2004 р.), Міжнародного ветеринарного кодексу (ст. 2.2.9.1-2.2.9.3) визначає кількість тварин, яких необхідно дослідити методом імуноферментного аналізу на трихінельоз.

Рис. 2. Тест-система діагностична імуоферментна - Trichineliso Test AB

Одним з головних факторів у боротьбі з трихінельозною інвазією є своєчасне виявлення та знешкодження джерела зараження тварин. Так, у 1999 р. в Україні розроблені і широко впроваджені у практику набори для прижиттєвої діагностики трихінельозу свиней методом імуоферментного аналізу. З 2005 р. набули широкого застосування «Тест-системи діагностичні імуоферментні Trichineliso Test AB», призначені для виявлення у свиней, коней, м'ясоїдних та гризунів протитрихінельозних антитіл (рис. 2).

Рис. 3. Набір діагностичний

У 2003 р. було розпочато серійне виробництво діагностичних наборів «ТРИХІНЕЛА СКРІН» для ідентифікації личинок *Trichinella spiralis* методом переварювання проб м'язів у штучному шлунковому соку, аналогів якому немає в світі (рис. 3). З метою впровадження в практику найефективніших методів діагностики нами були розроблені плакати:

Метод переварювання проб м'язів у штучному шлунковому соку;

Порядок проведення прижиттєвої діагностики трихінельозу методом імуноферментної реакції.

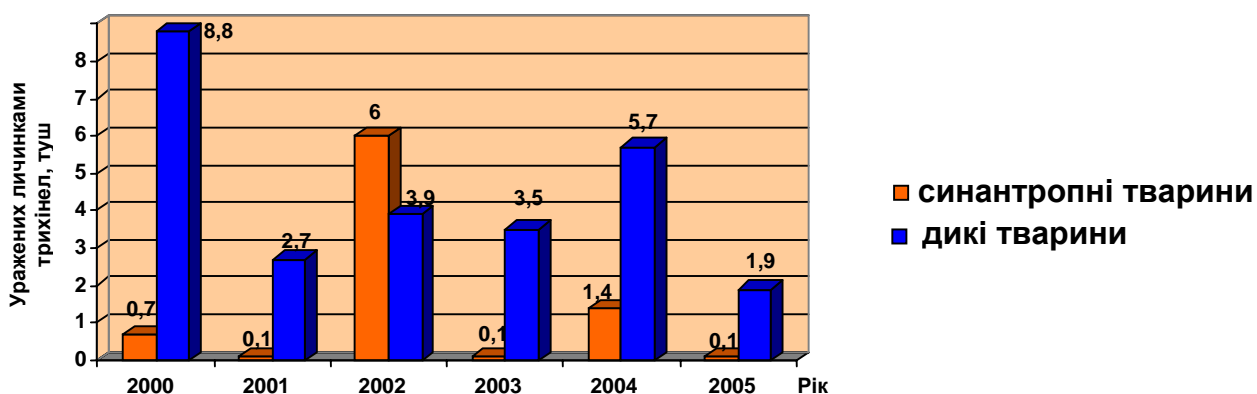

Рис. 4. Динаміка виявлення диких та синантропних тварин, уражених личинками трихінел на території України за 2000-2005 рр.

Проаналізувавши динаміку виявлення трихінельозної інвазії серед диких та синантропних тварин, можна зробити висновок, що найбільш ураженою є дика фауна, в якій постійно циркулює збудник трихінельозу. Синантропні тварини уражуються значно менше і є лише проміжною ланкою між дикими та свійськими, та виступають як накопичувачі трихінельозної інвазії. Для з'ясування епізоотологічної ситуації в населених пунктах синантропні тварини виступають як тести, за якими можливо встановити присутність трихінельозної інвазії в місцевості.

Жорсткі заходи щодо ветеринарно-санітарної експертизи м'ясної продукції, розробки нормативно-правових документів, своєчасної ефективної діагностики та профілактики захворювання дали змогу суттєво знизити кількість свійських свиней, уражених личинками трихінел. Однак

збудник трихінельозу постійно циркулює в дикій фауні і вплинути на нього фактично неможливо. Отже, спалахи трихінельозних вогнищ будуть реєструватися доти, поки збудник буде циркулювати в дикій фауні.

Висновки

Найбільш ураженою личинками трихінел є дика фауна, в якій постійно циркулює збудник трихінельозу. Протягом останніх п'яти років в Україні були розроблені і широко впроваджені у практику набори для прижиттєвої діагностики трихінельозу свиней методом імуноферментного аналізу, а з 2005 р. – «Тест-системи діагностичні імуноферментні Trichineliso Test АВ», що дало змогу знищити кількість уражених туш до 2 – 3 випадків.

Список літератури

1. Трихинеллез в Украинской ССР / М.Н. Мельник, В.А. Булгакова // *Wiadomosci Parazytol.* – 1975. – № 4-5. – 549 – 555 с.
2. Эпизоотология (эпидемиология) и профилактика трихинеллеза / А.С. Бессонов. – Вильнюс: «Митис», 1972. – Ч.1. – 381 с.
3. Возбудители трихинеллеза / В.А. Бритов – М.: Наука, 1982 – 270 с.
4. Законодавство України про ветеринарну медицину / За ред. П.П. Достоевського та В.І. Хоменка. – К.: Урожай, 1999. – 590 с.
5. Эпидемиологическая ситуация по трихинельозу в Тульской области и совершенствование мер борьбы с ним в современных условиях / З.А. Ошевская, В.В. Мстовщикова, В.С. Гельштейн и др. // *Медицинская паразитология и паразитарные болезни.* – М., 2001. – №4. – С.19 – 21.

Трихинеллез и меры борьбы с ним на территории Украины О.П. Литвиненко

Исследованная эпизоотическая ситуация по трихинеллезу на Украине в 1990–2005гг. Изучены мероприятия, направленные на предупреждения этого заболевания.

Трихинеллез, очаги, мероприятия, источник, территория.

Trichinellosis and measures of struggle against it in territory of Ukraine O.P. Litvinenko

The article deals with the analysis of flashes of the centers of Trichinellosis in the territory of Ukraine.

Trichinellosis, the centers, measures, source, territory.